

Fosfater i textiltvättmedel

Tillsynskampanj hos detaljister 2011

En rapport från miljöförvaltningen
Företagsenheten 2011

Sammanfattning

Miljöförvaltningen i Stockholm har under 2011 genomfört en tillsynskampanj riktad till detaljister som säljer textiltvättmedel. Totalt besöktes 24 butiker. Resultatet visar att fosfatförbudet i textiltvättmedel samt överlåtelsemärkningsreglerna följdes, med ett fåtal undantag.

Bilaga 1. Information till butiker som säljer kemiska produkter.

Bilaga 2. Exempel på tillsynsprotokoll/skrivelse

Bakgrund

Miljöförvaltningen i Stockholm har under 2011 genomfört en tillsynskampanj riktad till detaljister som säljer textiltvättmedel. Kampanjen är en del i ett tillsynsprojekt, med andra kommuner, som Kemikalieinspektionen (KemI) genomfört under hösten 2009. I detta projekt ingick även att kontrollera uppgifter om fosfathalten i textiltvättmedel. Fosfor ingår i tvättmedel i form av fosfat eller fosfonat. Då det under 2009 fanns tveksamheter om hur reglerna skulle tolkas valde miljöförvaltningen att återkomma senare med textiltvättmedelstillsynen då reglerna för beräkning av fosforhalt blev klarare. Tveksamheten var om fosfonater också skulle anses vara förbjudna med hänvisning till deras fosforinnehåll.

Den som använder en kemisk produkt har ett ansvar för att produkten hanteras på ett sådant sätt att den inte orsakar skador på hälsa eller miljö. För att användaren skall kunna ta det ansvaret måste det framgå vilka produktens inneboende risker är. Den kunskapen ska användaren bland annat kunna hämta från överlåtelsemärkningen. Därför är det viktigt att märkningen har utförts på ett korrekt och standardiserat sätt som lätt kan tolkas av användaren. Märkningen kan då leda till ett bättre produktval och en säkrare hantering. Tillverkare och importörer av tvätt- och rengöringsmedel har ett ansvar att märka de produkter som ska överlåtas, men även den som säljer produkten har ett ansvar. I det ansvaret ingår bland annat att inte sälja produkter som saknar korrekt märkning eller innehåller otillåtna ämnen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är lokal tillsynsmyndighet. Tillsynen i detaljistled riktar sig mot dem som erbjuder och säljer kemiska produkter.

Kemikalieinspektionen har ansvaret för tillsynen över tillverkare och importörer. Den lagstiftning som ligger till grund för tillsynen finns i miljöbalkens 14 kapitel med tillhörande förordningar och föreskrifter. Märknings- och klassificeringsbestämmelserna är gemensamma inom EU men ett medlemsland kan i vissa fall ställa ytterligare nationella krav.

Fosfatförbudet

Bakgrunden till fosfatförbudet är att när fosfaterna når ut till våra recipienter så bidrar de starkt till en övergödning som i sin tur kan resultera i algbloomning och syrebrist. Fosfater avskiljs visserligen i stadens reningsverk till stor del men utsläppen står i dock i relation till den mängd som tillförs reningsverket. Fosfor räknas därtill som en ändlig naturresurs. Sverige har infört ett förbud som innebär att textiltvättmedel som innehåller fosfater inte får saluhållas eller överlåtas till konsumenter för enskilt bruk, om den totala fosforhalten i medlet överstiger 0,2 viktprocent. Förbudet, som återfinns i 14e § i förordning (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, trädde i kraft 1 mars 2008. En motsvarande begränsning för fosfater i maskindiskmedel med haltgränsen 0,5 procent fosfor infördes från och med den 1 juli 2011. Förordningen riktar sig mot fosfater men fosfonater innehåller också fosfor. KemI har tidigare i sina vägledande skrifter utgått från att även fosfonater ska räknas in vid bedömningen av fosforhalten men har nu kommit fram till att förordningstexten ska följas ordagrant, vilket leder till att fosfonathalten inte är reglerad.

Kampanjens syfte

Kampanjens syfte har i första hand varit att kontrollera att inga textiltvättmedel som innehåller fosfater som ger en högre fosforhalt än 0,2 viktprocent överlåts.

Utöver denna regel finns ett antal andra regler/krav i samband med överlåtelse av tvätt och rengöringsmedel.

- Innehåll av enzymer, desinfektionsmedel, optiska vitmedel, konserveringsmedel och parfym måste alltid deklarerars med INCI (International Nomenclature of Cosmetic Ingredients) namn om de överstiger 0,01 vikt procent.
- Doseringsanvisningar skall alltid finnas på förpackningen av maskintvättmedel. Antal tvättar skall anges för medelhårt vatten.
- Att det finns hänvisning till en webbsida med fullständig lista över ämnen som ingår i konsumentprodukter.

Kampanjens genomförande

Stockholm finns ett stort antal butiker som överlåter textiltvättmedel. I denna kampanj har ett urval av butiker, totalt 24 stycken besökts. Inför besöket skickades ett informationsbrev till de butiker som skulle besökas. Vid besöket togs kontak med butiksföreståndaren. Utgångspunkten för tillsynen har varit de uppgifter som går att utläsa av överlåtelsemärkningen. De brister som förekom antecknades och dokumenterades genom fotografering. Vi talade också om för butiksinnehavaren vilka brister vi funnit och de ombads plocka bort otillåtna produkter från hyllorna. Varje butik fick sedan ett tillsynsprotokoll som i förekommande fall tog upp de anmärkningar som noterats vid besöket. Företagen uppmanades att omgående åtgärda bristerna. Åtalsanmälningar kan komma att göras i de fall där rättelse inte har vidtagits. De butiker, i vilka överträdelser kunde konstateras, ska återbesökas.

Tillsynstiden debiteras varje verksamhetsutövare efter avslutad handläggning. Information om tillsynsavgift gavs i det brev som skickades ut inför tillsynsbesöket.

Resultat

Brister konstaterades hos fyra av de 24 inspekterade butikerna. Den brist som noterades var att tvättmedelsförpackningarna var märkta på främmande språk. En butik som riktade sig till polsktalande kunder var en stor del av sortimentet direkt import från Polen och saknade svensk påskrift. I tre övriga butikerna var det enstaka paket som saknade svensk påskrift.

Ingen överträdelse av fosfatförbudet kunde påvisas.

Sammanlagt hittades brister i märkningen på åtta produkter.

Diskussion

De brister som noterades handlade det om produkter som importerats av mindre aktörer och som egentligen inte varit avsedda för den svenska marknaden. Svåröverskådliga regler gör att butikerna i praktiken måste kunna lita på att produkterna är korrekt märkta vid leverans.

Tvättmedelsleverantörerna i Sverige synes ha goda kunskaper om överlåtelseregler.

Slutsatser

Resultatet av denna begränsade undersökning antyder att jämfört med KemI's projekt 2009 vid vilket 881 anmärkningar rapporterades till KemI (olika kommuner rapporterade i vissa fall samma

produkter) kan tolkas som att en förbättring ha ägt rum. De stora leverantörerna på svenska marknaden har konsekvent följt reglerna. De produkter som fick anmärkningar var alla direktimporterade och saknade svensk märkning.

Namn	Gata	Postnr	Postadress	Anm.
Hemköp Farsta	Farstaplan	123 47	Farsta	
Hemköp Skanstull	Ringvägen 100	118 60	Stockholm	
Hemköp City	Mäster Samuelsgatan 57	111 21	Stockholm	
Matdax Hagsätra	Hagsätra torg 9-11	124 04	Bandhagen	
Matkanonen	Vejlegatan 9	164 44	Kista	Tre olika produkter saknade svensk märkning
Matvärlden Tensta	Tenstagången 7	163 64	Spånga	
Rinkeby Matcenter	Rinkebytorget 8	163 73	Spånga	
City Gross Bromma	Bryggerivägen 10	168 67	Bromma	
T-Jarlen	Grev Turegatan 6	114 46	Stockholm	
Matextra Fruängen	Fruängsgången 10	129 52	Hägersten	
Matextra Gullmarsplan	Gullmarsplan 4-6	121 40	Johanneshov	
NK Saluhall	Hamngatan 18-20	111 47	Stockholm	
ICA Karlaplan	Karlaplan 10	115 20	Stockholm	
ICA Söderberga	Söderberga Allé 3	162 51	Vällingby	
ICA supermarket spånga	Spånga torg 1	163 51	Spånga	
Coop Nära	Nytorgetsgatan 25	116 40	Stockholm	
Coop Extra	Pajalagatan 38	162 65	Vällingby	
Coop forum Vinsta	Siktgatan 11	162 50	Vällingby	
Coop konsum Basgränd	Basgränd 1	162 47	Vällingby	
Daglivs	S:t Eriksgatan 34-38	112 34	Stockholm	
Supermarket Polonia	Sätra Torg		Skärholmen	Tre produkter saknade svensk märkning
ICA Kvantum	Skärholmsplan 1	127 48	Skärholmen	Två produkter saknade svensk märkning
Liedl Skärholmen	Skärholmsgången 8	127 48	Skärholmen	
Vi butiken Bredäng	Bredängstorget 1-3	127 32	Skärholmen	

Produkter:

Fabrikat	Saknar märkning på svenska	Fosfathalt	Språk	Försäljningsställe
Ariel	X	<5% fosfonat	Tyska	Matkanonen Kista
Ariel Automat	X	<5% fosfonat	Tyska	Matkanonen Kista
OMO	X	<5% fosfonat	Tyska	Matkanonen Kista
Perwoll	X	<5% fosfonat	Polska	Supermarket Polonia
Dzidzius	X	<5% fosfonat	Polska	Supermarket Polonia
Faks proaktiv	X	<5% fosfonat	Kroatien	ICA kvantum
Faks Ornel	X	<5% fosfonat	Kroatien	ICA kvantum